Təlimat: Ayaq yoxlaması

Şəxsin ayağının yuxarı və aşağı hissəsinə və ayaq barmaqlarının arasına diqqətlə baxın		
Hiss edə və ya görə biləcəyiniz yüksək risk əlamətləri	• Ayaq barmaqlarında, ayaqda və ya baldırda hər hansı yara və ya zədə • Şəxsin ayağının və ya baldırının bir hissəsinin amputasiya olunması • Ayaq barmaqlarında, ayaqda və ya baldırda əvvəllər mövcud olmuş (hazırda sağalmış) yaranın əlamətləri • Şəxsin ayağına toxunan zaman isti, yaxud qızarmış və ya şişmiş olması	
Görə biləcəyiniz risk əlamətləri	**Dəri və ya dırnaq problemləri**	• Döyənək (qalınlaşmış dəri bölgəsi) • Quru və ya çatlamış dəri • Qabarcıqlar (dəri altında qabarıqlığa səbəb olan maye sahəsi) • Çox uzun, qalın və ya fərqli formalı dırnaqlar
	Ayağın və ya ayaq barmaqlarının fərqli formada olması	 • Bükülmüş vəziyyətdə ayaq barmaqları 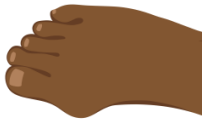 • İltihablı şişlər (baş barmaq oynağının şişməsi)

Qan dövranını yoxlayın			
Qan dövranının zəif olması daban yarası riskini artırır və onun sağalması üçün tələb olunan müddəti uzadır.			
Hiss edə və ya görə biləcəyiniz risk əlamətləri		• Şəxsin topuğunun və ya ayağının ətrafında şişkinlik • Ayaqlarda və ya ayaq barmaqlarında tükün olmaması • Soyuq və ya solğun ayaq	
Şəxsin sizə bildirə biləcəyi risk əlamətləri		Gecələr və ya qısa məsafələrə (məsələn, 200 metrdən az) yeriyən zaman ayaqların arxasında ağrı	
Sizin test edə biləcəyiniz risk əlamətləri	**Nəbz testi:** Nəbzin vurmaması = risk		**Nəbz testini necə həyata keçirməli:** • Birinci və ikinci barmaqlarınızdan istifadə edin. Pəncənizdən deyil. • **Yuxarı hissənin nəbzi:** Ayağın baş barmağından başlayın və barmaqlarınızı ayağın orta hissəsinə doğru sürüşdürün (şəklə baxın). • **Topuğun nəbzi:** Ayağın baş barmağından başlayın və topuq sümüyünün içərisinə doğru sürüşdürün (şəklə baxın). • Heç bir nəbz vuruşu hiss edə bilmirsinizsə, barmaqlarınızı həmin yerin ətrafında hərəkət etdirin. Heç də hamının nəbzi eyni yerdə deyil.
	Əvvəlki vəziyyətə qayıtma testi: Yavaş-yavaş əvvəlki vəziyyətə qayıtma (3 saniyədən uzun müddət) = risk		**Əvvəlki vəziyyətə qayıtma testi necə həyata keçirilməlidir:** • Ayaq baş barmaqlarının hər birinin ucunu möhkəm sıxın. • Ayaq barmağı normal rəngə dönənədək neçə saniyə keçdiyini hesablayın. • İlkin vəziyyətə qayıtmanın 3 saniyədən uzun çəkməsi qan dövranının zəif olduğunun əlamətidir.

Hissiyyatı yoxlayın

Hissiyyatda problemlər olması daban yarası riskini artırır.		
Şəxsin sizə bildirə biləcəyi risk əlamətləri	**Ayaqlarda fərqli hissiyyat və ya a** • Dəlinmə və iynələnmə • Saplanma və ya kəskin ağrı • Uyuşma • Yanma hissi (hissiyyatı)	
Hissiyyat testi: Ayaq barmaqlarından ikisini və ya daha çoxunu hiss etməmək = risk	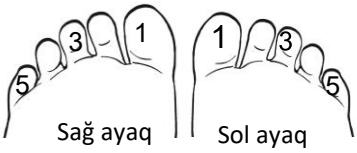	**Hissiyyat testini necə həyata keçirməli:** • Nə etməyə hazırlaşdığınızı həmin şəxsə izah edin. • Testi etmək üçün şəxsin gözlərinin bağlı olduğundan əmin olun. • 1, 3 və 5-ci ayaq barmaqlarına bir dəfə yüngülcə toxunun və hər bir toxunmadan sonra digər ayağa keçin. • Şəhadət barmağınızdan və ya varsa, monofilamentdən istifadə edin. • Hər bir ayaq barmağına toxunmazdan əvvəl bir neçə saniyə gözləyin. • Qeyd: Hissiyyatı olan ayaq barmaqlarını (✓) ilə işarələyin, hissiyyatı olmayan ayaq barmaqlarının yanına (X) çəkin. • Nəticələr: Əgər şəxs iki və ya daha artıq ayaq barmağında sizin toxunmağınızı hiss etmirsə, onun hissiyyat problemləri ola bilər.

Şəxsin daban yarası riskini ümumiləşdirin			
Hərəkətliliyi yoxlama formasının içində verilmiş cədvəli işarələrin sayına uyğun doldurun. Bu, sizə şəxsin daban yarası riskinin aşağı, orta və ya yüksək olduğunu və hansı tədbirlərin görülməli olduğunu deyəcək.			
İşarələnmiş risk əlamətlərinin sayı		Daban yarası riskinin səviyyəsi	**Tədbirlər:** ətraflı məlumat üçün növbəti hissəyə baxın.
Risk	Yüksək risk		
1 və ya 0 ☐	0 ☐	Aşağı	→ Münasib ayaqqabılar haqqında öyrədin. → Ayaqlara necə qulluq etməyi öyrədin.
2 ☐	0 ☐	Orta	→ Ayaqlara necə qulluq etməyi öyrədin. → Müalicəvi ayaqqabı ilə təmin etmək üçün qiymətləndirin. ☞ Səhiyyə müəssisəsinə və ya daban yaralarını müalicə edən klinikaya yönləndirin.
3+ ☐	1 ☐	Yüksək	

Tədbirlər		
Ayaqlara necə qulluq etməyi öyrədin	**Hər bir şəxsə öyrədiləcək əsas məsələlər:** ✓ Hər gün ayaqlarda bunların olub-olmadığını yoxlayın: qızartı, dəri zədələnməsi, kəsik və ya şişmə. Yadda saxlayın: • Hər bir ayağınızın hər tərəfinə (yuxarı, aşağı, ayaq barmaqlarının arası) baxın. • Ehtiyac olarsa, güzgüdən istifadə edin və ya yardım üçün müraciət edin. • Hər hansı problemlər olarsa, dərhal peşəkar səhiyyə işçisinin yanına gedin. ✓ Ayaqları, o cümlədən ayaq barmaqlarının arasını hər gün yuyun və qurulayın. ✓ Ayaqyalın yeriməkdən çəkinin – münasib ayaqqabılar (və ya müalicəvi ayaqqabı və ya yükü aradan qaldıran cihaz) geyinin. ✓ Siqaret çəkən və ya içki içən şəxslər üçün: siqaret çəkmək və içki içmək daban yarası riskini artırır. Siqaret çəkməyi dayandırmaq və içkini azaltmaq üçün məsləhət verin.	
Münasib		**İzah edin** ki, münasib ayaqqabılar:

<table>
<tr>
<td>ayaqqabılar haqqında öyrədin</td>
<td>

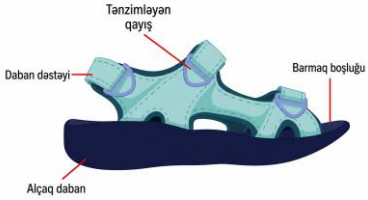

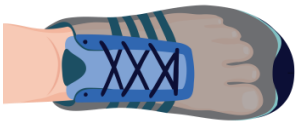
</td>
<td>
✓ Ayaqları zədədən və yaralardan qorumağa kömək edir.
✓ Yıxılma riskini azaltmağa kömək edir.
Münasib ayaqqabıların əsas cəhətlərini izah edin:
✓ Dabanın alçaq olması (düz ayaqqabı)
✓ Uyğunlaşdırıla bilən bağlar
✓ Daban üçün möhkəm dəstək (bağlı və ya bağ)
✓ Ayaq barmaqları üçün yer qoyulan ayaq boşluğu (sivri olmayan)
✓ Sürüşkən olmayan altlıq (rezin kimi)
✓ Ayaq barmaqlarında yeganə qövs
✓ Uyğunlaşdırıla bilən, nəfəs ala bilən və dözümlü üst material
Məsələn, dəri, parça və ya toxuma parça.
Şəxsin ayaqqabılarını yoxlayın:
• Onlar münasibdirmi?
• Onlar uyğun gəlirmi? Şəxs ayaq üstə dayanan və ya yeriyən zaman yoxlayın:
✓ Ayaq barmaqları üçün boşluq (ən uzun ayaq barmağının arxası ilə ayaqqabının qabağı arasında pəncənin eni)
✓ Ayağın ən geniş hissəsinə kip oturma
✓ Kip oturan və sürüşkən olmayan daban dəstəyi
✓ Sıxan, sürtən və ya təzyiq yaradan heç bir hissənin olmaması
✓ Ayaqqabılar münasib və ya uyğun deyilsə, münasib ayaqqabı ala biləcəkləri yerləri və nələrə baxmalı olduqlarını deyin.
</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">Müalicəvi ayaqqabı ilə təmin etmək üçün qiymətləndirmə aparın</td>
<td>Müalicəvi ayaqqabı moduluna və Müalicəvi ayaqqabıları qiymətləndirmə, seçmə və uyğunlaşdırma formasına baxın.</td>
</tr>
</table>